

KINDERARBEID

INFORMATIE VOOR JOUW
SPREEKBEURT OF WERKSTUK

AMNESTY
INTERNATIONAL

Deze informatie is samengesteld door
Amnesty International.

Bestel via www.amnestyopschool.nl
of stel je vragen over kinderrechten op
jongeren@amnesty.nl.

Amnesty International © 2015

Coverfoto's: Luc Gnago, Parth Sanyal,
Eduardo Munoz (Reuters), G.M.B. Akash
(Panos)

INHOUD

1. *Wat is kinderarbeid*
2. *Kinderarbeid in Nederland*
3. *Kinderarbeid wereldwijd*
4. *Vormen van kinderarbeid*
5. *Feiten en cijfers*
6. *Restaveks: slaafjes in de huishouding*
7. *Oorzaken en gevolgen*
8. *Oplossingen*
9. *Dit wordt eraan gedaan*
10. *Kom zelf in actie!*

Khum Bahadur (15) uit Nepal draagt dozen vol groenten naar de markt in de hoofdstad Kathmandu.

01

WAT IS KINDERARBEID?

Je moet weleens iets doen waar je geen zin in hebt. De afwas. Vuilnis buitenzetten. Een enorme stapel huiswerk maken terwijl buiten de zon schijnt. Sommige andere klusjes zijn ook niet echt leuk maar daar krijg je tenminste nog een beloning voor. Misschien heb je weleens wat geld verdiend met het wassen van de auto, babysitten, een krantenwijk of vakken vullen bij de supermarkt. Is dat kinderarbeid? Nee.

- ✓ Er is sprake van kinderarbeid als kinderen worden uitgebuit.
- ✓ Al het werk dat schadelijk is voor de gezondheid en de veiligheid van kinderen is een vorm van kinderarbeid.
- ✓ Werk dat de ontwikkeling van kinderen belemmert (zowel lichamelijk als geestelijk) is ook kinderarbeid.

Als een kind wordt gedwongen te werken of als een kind wordt verkocht en alles moet doen wat zijn 'eigenaar' hem opdraagt, dan is dat uitbuiting. Dat gebeurt soms bij meisjes die als hulpje in de huishouding moeten werken of bij kinderen die gedwongen worden als kindsoldaat in een oorlog mee te doen. Soms worden kinderen gedwongen om in de prostitutie te werken. Dat is ook kinderarbeid. En het komt ook voor dat kinderen werk moeten doen dat volgens de wet verboden is, zoals meehelpen met de handel in drugs. Voorbeelden van werk dat schadelijk is voor de gezondheid en de veiligheid van kinderen, zijn het sjoeven van stenen of het werken in goudmijnen waarbij giftig stof wordt ingeademd. Als kinderen zó veel moeten werken dat er geen tijd meer is om naar school te gaan of om te spelen, is dat schadelijk voor hun ontwikkeling.

Het verhaal van Iqbal

Iqbal Masih uit Pakistan werd geboren in een arm gezin met veel kinderen. Toen hij nog een baby was, liep zijn vader weg en zijn moeder was zo arm dat ze niet voor hem kon zorgen. Toen Iqbal 4 was, verkocht ze hem voor ongeveer tien euro aan een tapijtfabrikant. Die dwong Iqbal om bijna voor niets twaalf uur per dag te werken als tapijtknoper.

Toen hij 10 was, ontsnapte Iqbal aan zijn slavernij en begon hij zich te verzetten tegen de uitbuiting van kinderen. Samen met een Pakistaanse organisatie zorgde hij ervoor dat tientallen fabrieken gesloten werden en duizenden kinderen bevrijd. Hij werd beroemd door zijn acties en hield over de hele wereld toespraken en won prijzen.

Dit alles maakte de tapijtfabrikanten woedend. Iqbal werd bedreigd met de dood, maar ging toch door. Tot zondag 16 april 1995. Toen werd Iqbal op straat doodgeschoten.

Over de hele wereld zijn er kinderen zoals Iqbal. Ze kunnen niet naar school maar moeten keihard werken. Sommigen zijn uit pure armoede verkocht door hun ouders, anderen wonen nog wel thuis.

Toen hij 10 was, ontsnapte Iqbal Masih uit Pakistan aan zijn slavernij en begon hij zich te verzetten tegen de uitbuiting van kinderen.

Gelukkig komt kinderarbeid in Nederland vrijwel niet meer voor. In Nederland mogen jongeren, onder bepaalde voorwaarden, wel werken om wat bij te verdienen. Zolang de werkgever zich aan de regels houdt, is er niks aan de hand. En je ouders mogen je dus ook best vragen te helpen met de afwas zonder dat je naar de rechter hoeft te stappen. Want al is het soms vervelend, kinderarbeid is het niet.

WAT HEB IK DAARMEE TE MAKEN?

De meeste schoenen en kleding die je in Nederland koopt worden in het buitenland gemaakt. En dat geldt ook voor tapijten en meubels. Dat is omdat het daar goedkoop is om die spullen te maken. Fabrieken in arme landen betalen lage lonen, en aan kinderen helemaal. Deze kinderen en hun ouders hebben vaak geen keuze: doordat ze zo arm zijn, moeten de kinderen wel hun steentje bijdragen aan het gezinsinkomen. Het zou beter zijn als de

Kinderen aan het werk tijdens de katoenoogst in Oezbekistan.

© Panos/HH/Carolyn Drake

ouders genoeg zouden verdienen om voor het gezin te zorgen en dus genoeg geld hadden voor eten, drinken, onderdak, kleding, en genoeg om hun kinderen naar school te laten gaan.

Veel van de spullen die door kinderen zijn gemaakt komen ook in de Nederlandse winkels terecht. En zo houden de rijke landen kinderarbeid in stand: wij willen het liefst zo weinig mogelijk betalen voor een leuk shirt of sportschoenen. En jij?

Mohammad Abdul Salem (11) uit India werkt in een garage waar hij auto's repareert.

A close-up photograph showing a person's hand using a metal scraper to clean the interior of a white vehicle's wheel well. The wheel well is dark and appears to be filled with dirt or debris. The person is wearing a light-colored shirt. The background is slightly blurred, showing the exterior of the vehicle and some mechanical parts.

DOORDAT ZE ZO ARM ZIJN,
MOETEN DE KINDEREN HUN
STEENTJE BIJDRAGEN AAN
HET GEZINSINKOMEN

In Nederland mogen kinderen van 15 jaar assisteren in de bediening, zolang daar geen alcohol wordt geschonken. Ze mogen wel als keukenhulp of afwashulp werken.

© Anthis

KINDERARBEID IN NEDERLAND

02

Honderdvijftig jaar geleden was in Nederland kinderarbeid heel gewoon. Kinderen werkten op het land en in fabrieken. In 1859 werkten in Nederland zo'n 450.000 kinderen tussen de 6 en 11 jaar in de industrie.

In 1874 werd de eerste wet tegen kinderarbeid aangenomen: het Kinderwetje van Van Houten. Darin stond dat kinderen onder de 12 niet mochten werken. Kinderarbeid in de landbouw en in de huishouding werd nog wel toegestaan. Nog heel lang daarna, soms zelfs nu nog, werken kinderen in de landbouw als 'seizoensarbeider'. Als er bijvoorbeeld geoogst moet worden, is er veel werk te doen en helpen kinderen mee. Eigenlijk werd pas met de invoering van de leerplicht in 1901 kinderarbeid in Nederland langzaam maar zeker echt teruggedrongen.

Tegenwoordig hebben we in Nederland de Arbeidstijdenwet. Kinderarbeid is uiteraard nog steeds verboden, maar er zijn uitzonderingen. Kinderen van 13 en 14 jaar mogen beperkt werken. Ze mogen klusjes rond het huis en in de buurt doen, zoals babysitten, folders rondbrengen en auto's wassen. Op vrije dagen mogen ze eenvoudig werk doen in een bedrijf, of hun ouders helpen als die een boerderij of een winkel hebben. Ze mogen geen zwaar werk doen, niet in een fabriek werken en niet met machines of gevaarlijke stoffen. Dat geldt ook voor jongeren van 15. Maar vanaf 15 jaar mogen kinderen wel ander werk doen, zoals de krant bezorgen.

Jongeren van 16 en 17 jaar mogen gevaarlijker werk doen, maar onder deskundig toezicht. Ze mogen bijvoorbeeld een trekker besturen of aanhangwagens aan- of afkoppelen. Ze moeten daarnaast ook nog naar school, want in Nederland zijn kinderen tot hun 18de (gedeeltelijk) leerplichtig.

Regels voor werken onder de 18 jaar

Voor werkende kinderen in Nederland gelden de volgende regels:

13- en 14-jarigen

- op schooldagen max. 2 uur werk
- op niet-schooldagen max. 7 uur werk
- max. werkweek: 12 uur in een schoolweek / 35 uur in een vakantieweek
- geen overwerk, geen nachtwerk, geen oproepdiensten
- geen werk op zondag

15-jarigen

- op schooldagen max. 2 uur werk
- op niet-schooldagen max. 8 uur werk
- max. werkweek: 12 uur in een schoolweek / 40 uur in een vakantieweek
- geen overwerk, geen nachtwerk, geen oproepdiensten
- werk op zondag mag wel (maar: op zaterdag én zondag niet)
- per 16 zondagen moeten er 5 vrij zijn

16- en 17-jarigen

- max. 9 uur per dag werk (maar: schooltijd telt mee als werktijd)
- max. werkweek: 45 uur (maar: niet meer dan 160 uur per 4 weken)
- geen overwerk, geen nachtwerk, geen oproepdiensten
- tijdens schoolweken: werken op zaterdag én zondag mag niet (in de vakantie mag dit wel)
- van de 52 zondagen per jaar moeten er 13 vrij zijn

KINDERARBEID WERELDWIJD

03

© Reuters/Akintunde Akinyeye

Deze jongen uit Nigeria stort stenen die misschien goud bevatten in de maalmachine van een goudmijn.

12

De cijfers over kinderarbeid zijn nogal onduidelijk. Het zijn vooral schattingen, omdat kinderarbeid vaak in het verborgene plaatsvindt. Volgens de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) werken er over de hele wereld ongeveer 168 miljoen kinderen in omstandigheden die we 'kinderarbeid' noemen. Dat is één op de tien kinderen ter wereld.

In Sub-Sahara Afrika (het deel van Afrika dat ten zuiden van de Saharawoestijn ligt) komt kinderarbeid het meest voor. Er werken zo'n 59 miljoen kinderen tussen de 5 en 14 jaar. Dat is 21 procent van alle kinderen in het gebied. In Azië is het aantal kinderen dat kinderarbeid moet verrichten ook groot: 78 miljoen (9,3 procent van alle kinderen). In Zuid- en Midden-Amerika werken 13 miljoen (8,8 procent) kinderen en in het Midden-Oosten en Noord-Afrika zijn dat er iets meer dan 9 miljoen (8,4 procent).

Ook dichterbij huis komt kinderarbeid voor, maar hoeveel precies is onduidelijk. De Russische regering schatte dat er in hun land misschien wel een miljoen kinderen werken. In Italië werkt 5,2 procent van de kinderen onder de 16 jaar. En in Bulgarije werken kinderen in de tabaksindustrie, soms wel tien uur per dag.

In 2000 werkten er zo'n 246 miljoen kinderen wereldwijd. Maar er is goed nieuws: het aantal kinderarbeiders is flink gedaald. Volgens de meeste recente cijfers (die uit 2012) zijn er op de wereld ongeveer 168 kinderen die moeten werken. Dat zijn tien keer zoveel mensen als in Nederland wonen. Dat is nog wel enorm veel, maar in vijftien jaar is al veel bereikt. Ook de groep die gevaarlijk werk moet doen is kleiner geworden: nu zijn dat ongeveer 85 miljoen kinderen, terwijl dat er in 2000 nog 171 miljoen waren.

De meeste kinderen werken in de landbouw (59 procent), maar ook veel kinderen werken als sigarettenverkoper, autoramenlapper, schoenpoetser of in de huishouding (32 procent). Een kleinere groep (7 procent) werkt in de industrie.

Je zou verwachten dat al die kinderen samen flink wat geld verdienen, maar dat is niet zo. Slechts één op de vijf kinderen krijgt een vergoeding. Vaak krijgen de kinderen alleen wat te eten en een plekje om te slapen.

*Jongen uit Pakistan duwt een ezelkar
waarop zakken katoen liggen.*

© Reuters/Akhtar Soomro

0 4

VORMEN VAN KINDERARBEID

Kinderen worden voor allerlei klussen ingezet. Het werk dat ze verrichten verschilt per land. In Afrika en Zuid-Amerika werken ze vaak in de landbouw, in Azië meer in fabrieken. In India, Bangladesh en Pakistan werken kinderen vooral in de kleding- en tapijtindustrie.

Ook zwaar, smerig en gevaarlijk werk wordt door kinderen gedaan, bijvoorbeeld in de mijnbouw. In Bolivia, Ecuador en Peru bijvoorbeeld werken veel kinderen in de godmijnen.

De toeristenindustrie is in veel ontwikkelingslanden een groeiende sector. Kinderen bieden zich daar aan als gids, of ze poetsen schoenen, vermaken toeristen met zang en dans, bedienen gasten of bedelen. Er zijn ook heel wat kinderen die in de seksindustrie werken.

In sommige oorlogen worden kinderen ingezet als kindsoldaat. Ze moeten vechten, spullen dragen en boodschappen overbrengen. Over de hele wereld vechten vele tienduizenden kinderen mee in gewapende conflicten. Sommigen zijn niet ouder dan 8 jaar.

STENEN BREKEN

In Bangladesh werken kinderen in steengroeven. Ze zitten in groepjes rond een stapel stenen en hakken die in kleine stukjes. Die stukjes worden gebruikt als grind voor wegen of voor beton. Het is niet alleen jongenswerk: ook meisjes doen mee. Sommigen zijn pas 7 jaar oud. Ze werken van zeven uur 's ochtends tot tien uur 's avonds.

Dit meisje uit Sudan draagt haar zusje op haar rug terwijl ze stenen in kleinere stukjes hakt zodat ze verkocht kunnen worden voor gebruik in de bouw.

SCHOENEN POETSEN

In veel drukke steden bieden kinderen hun diensten aan als schoenpoetser. Meestal zijn het jongens. Ze werken op drukke pleinen of straten waar veel mensen langskomen. Soms zijn ze eigen baas, soms werken ze voor iemand anders. De schoenpoetsers hebben geen vergunning en zijn dus meestal op hun hoede voor de politie.

Deze jongen uit de Dominicaanse Republiek poetst de schoenen van een militair.

HELPEN OP HET LAND

Veel kinderen werken in de landbouw. Ze helpen bijvoorbeeld met het oogsten van suikerriet. Door een gebrek aan goede landbouwgrond werken steeds meer mensen op het land van een rijke boer tegen een schamel loontje of in ruil voor een bordje eten. Vaak werken kinderen met gevaarlijke machines en giftige bestrijdingsmiddelen. Ook insecten die ziektes zoals malaria verspreiden en slangen vormen een gevaar voor kinderen.

SIGARETTEN ROLLEN

Beedies zijn goedkope, flinterdunne, van tabaksbladeren gedraaide sigaretten. Ze worden gemaakt in India. Vrouwen wassen en knippen bladeren, kinderen zitten in kleermakerszit met een mandje bladeren op schoot en rollen daarvan beedies. Meisjes vanaf 6 jaar binden ze vervolgens tot een pakketje. Later worden de sigaretten in grotere fabrieken gebundeld en van een etiket voorzien. Van het geld dat de beedies opbrengen, zien de kinderen zelf weinig terug.

Toslina Khatun (10) uit India rolt tabaksbladeren tot beedies.

HUISHOUDSLAAF

Stel je voor: je woont niet bij je ouders maar bij een ander gezin. Je moet iedere dag vroeg opstaan. Niet om naar school te gaan, maar om voor het gezin te zorgen. Je moet schoonmaken, boodschappen doen, koken, de was doen. Je moet lange dagen werken en je verdient bijna niets. Als je pech hebt, word je mishandeld of misbruikt. Een heleboel kinderen werken op deze manier als kindslaaf in de huishouding.

DRUGSKOERIER

De criminaliteit is voor veel kinderen een manier om snel geld te verdienen. Bijvoorbeeld als drugskoerier: iemand die drugs rondbrengt. Dat is een gevaarlijke klus. Als je door de politie wordt gepakt krijg je een zware straf. En een heleboel drugsgebruikers willen jouw voorraadje maar wat graag van je stelen. Daarom lopen drugskoeriers vaak met wapens rond. En velen overleven het niet.

WERKEN IN DE TEXTIELINDUSTRIE

In Egypte werken naar schatting een miljoen kinderen van 7 tot 12 jaar op het land om ongedierte van katoenplanten te halen. Tien weken achter elkaar werken ze tot wel elf uur per dag, zeven dagen per week. Behalve dat dit zwaar werk is, lopen de kinderen ook nog de kans ziek te worden omdat de katoenplanten met giftige stoffen zijn behandeld om plantenziektes te voorkomen.

In Azië komt kinderarbeid in de textielindustrie veel voor. Kledingmerken willen hun T-shirts en spijkerbroeken graag goedkoop laten maken, omdat ze met een lage verkoopprijs beter kunnen concurreren met andere merken.

In Tamil Nadu in het zuiden van India bijvoorbeeld, worden meisjes van het platteland gehaald om in een textielfabriek te werken. Ze krijgen een contract voor drie tot vijf jaar met het vooruitzicht op mooi salaris en extra geld als het contract is afgelopen. Geld dat ze kunnen gebruiken voor hun huwelijk. In werkelijkheid moeten de meisjes echter keihard werken voor weinig geld en wonen ze onder erbarmelijke omstandigheden in kamertjes in hostels die bij de fabriek horen. Ze hebben weinig vrijheid. De meisjes mogen hun hostel niet zonder begeleiding verlaten en mogen vaak ook geen bezoek ontvangen. Zelfs een telefoontje naar vrienden of familie is vaak niet toegestaan. Bij een onderzoek van de stichting SOMO (Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen) onder ruim 1.600 arbeidsters in een stoffenfabriek in India bleek dat 18 procent van hen jonger was dan 15 jaar; 60 procent was tussen de 15 en 18 jaar toen ze begonnen met werken.

Gelukkig wordt de laatste jaren wel wat gedaan aan kinderarbeid in de textielindustrie. Er wordt bij winkels als H&M, Primark en Coolcat op aangedrongen om goed te controleren of hun kleding niet door kinderhanden is gemaakt. Daar zijn grote winkelketens wel gevoelig voor, want kinderarbeid is natuurlijk geen goede reclame.

Eyasin (10) uit Bangladesh naait twaalf uur per dag kleren in een textiel fabriek. Hij krijgt daarvoor niet betaald, want de eerste twee jaar van zijn werk gelden als training. Wel krijgt hij drie maaltijden per dag.

KLEDINGMERKEN WILLEN HUN
T-SHIRTS EN SPIJKERBROEKEN
GRAAG GOEDKOOP LATEN MAKEN

FEITEN EN CIJFERS

05

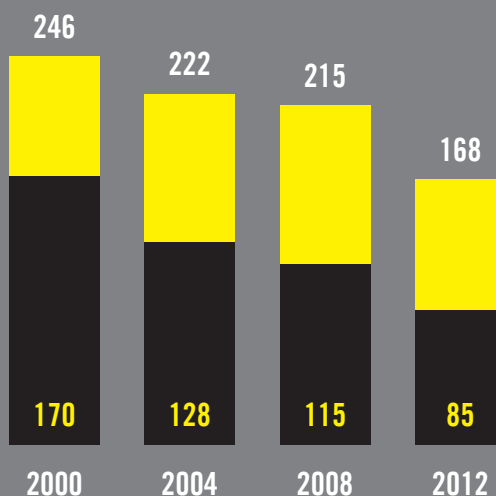
Wereldwijd verrichtten in 2012 168 miljoen kinderen kinderarbeid. In 2000 waren dat nog 246 miljoen kinderen. Meer dan de helft van de kinderarbeiders verrichtte in 2012 gevaarlijk werk: 85 miljoen kinderen. In 2000 waren dat nog 171 miljoen kinderen. Van hen is 55 procent tussen de 15 en 17 jaar oud, maar ook heel jonge kinderen, van 5 tot 11, moeten gevaarlijk werk doen: 22 procent. Bij gevaarlijk werk moet je denken aan werk als drugskoerier, kindslaaf, kindsoldaat of in de porno-industrie.

- ✔ **Eén** op de **tien** kinderen tussen de 5 en 17 jaar oud werkt wereldwijd;
- ✔ **Eén** op de **vijf** kinderen in Afrika ten zuiden van de Sahara werkt;
- ✔ In absolute aantallen heeft **Azië** de meeste kinderarbeiders;
- ✔ De meeste kinderarbeid vindt plaats in de **landbouw**;
- ✔ Veel kinderen verdienen niets: **68,4 procent** van de werkende kinderen werkt onbetaald met de familie mee;
- ✔ De meeste kinderarbeiders zijn jongens: **99,8 miljoen** jongens tegenover **68,2 miljoen** meisjes.

AANTAL KINDERARBEIDERS VAN 5 TOT 17 JAAR, 2000-2012

(in miljoenen)

- Gevaarlijk werk
- Ander werk

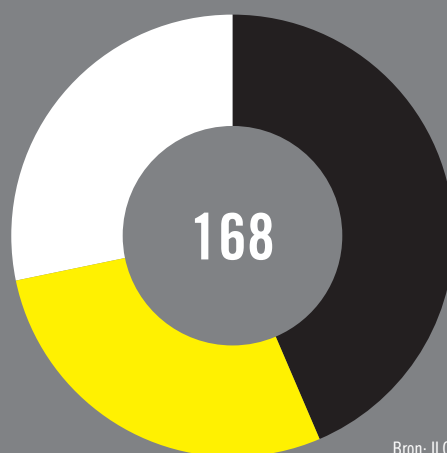
AANTAL JONGENS EN MEISJES DAT ALS KINDERARBEIDER WERKT, 2000-2012 (in miljoenen)

JONGENS		MEISJES
132	2000	113
119	2004	103
128	2008	87
100	2012	68

Er werken meer jongens dan meisjes als kindarbeider. Voor de groep kinderen van 5 tot 14 jaar is de verdeling ongeveer gelijk: 50,7 procent jongens en 49,3 procent meisjes. Voor de leeftijdsgroep van 15 tot 17 jaar is die verdeling heel anders: 81,4 procent is jongen en 18,6 procent is meisje.

AANTAL KINDERARBEIDERS PER LEEFTIJD, 2012 (in miljoenen)

■ 5 - 11 jaar:	73,1
■ 12 - 14 jaar:	47,4
■ 15 - 17 jaar:	47,5

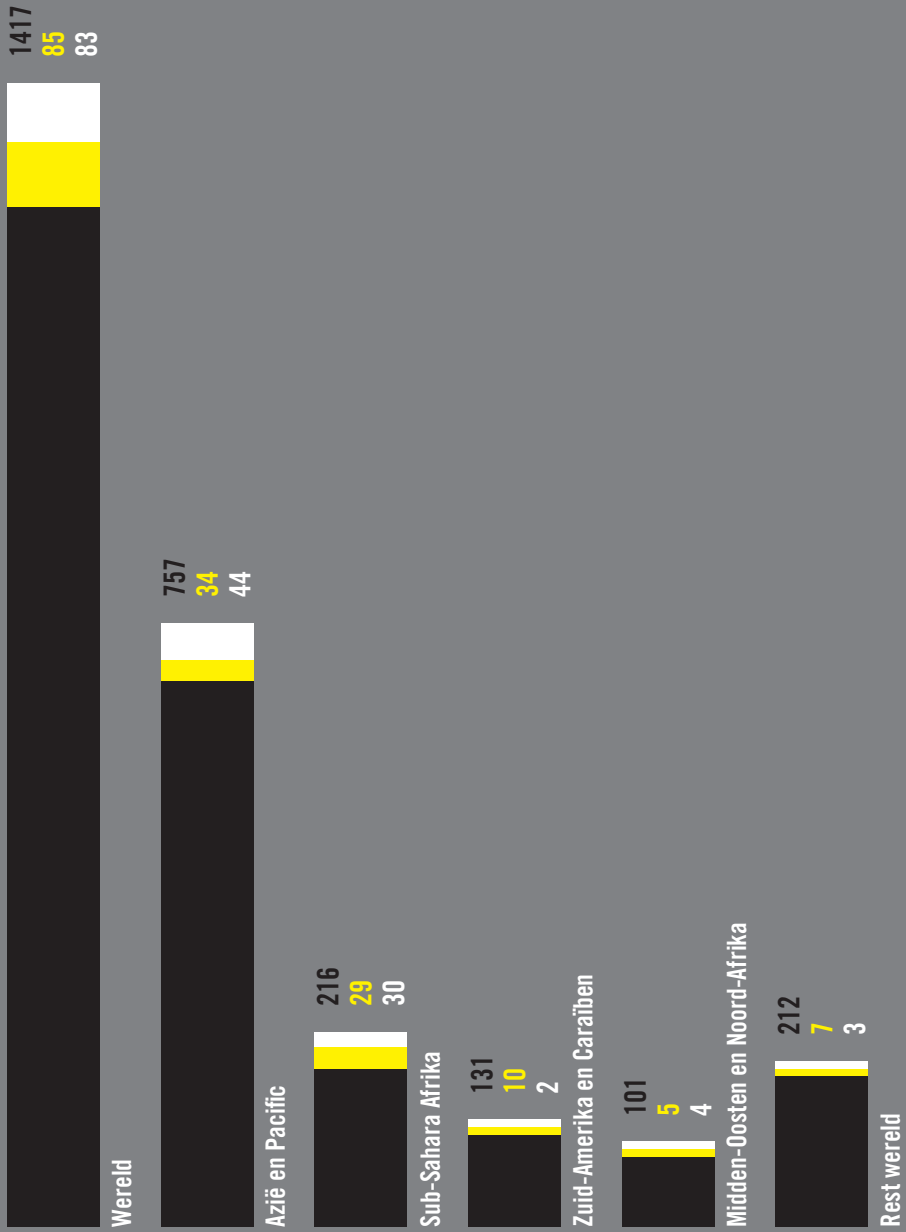

Bron: ILO

AANTAL KINDERARBEIDERS PER REGIO, 2012

(in miljoenen)

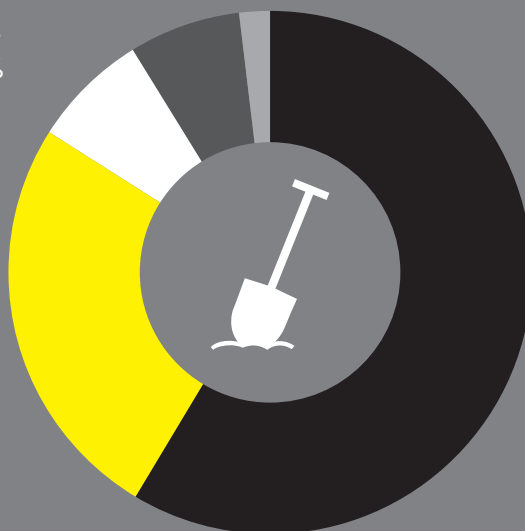
- Geen kinderarbeid
- Gevaarlijk werk
- Ander Werk

SOORT WERK KINDERARBEIDERS, 2012

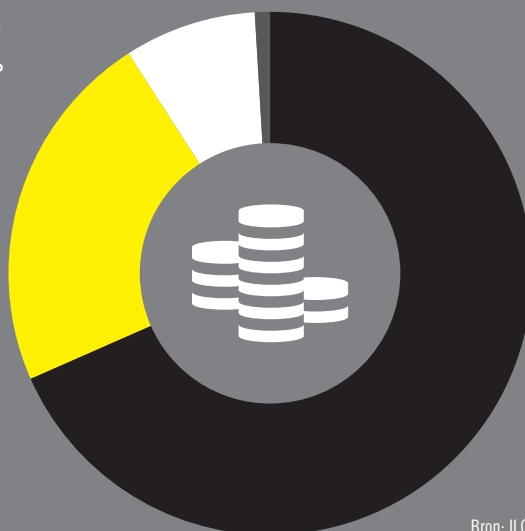
Landbouw:	58,6%
Diensten:	25,4%
Industrie:	7,2%
Huishoudelijk werk:	6,9%
Overig:	1,9%

(Huishoudelijk werk wordt voornamelijk door meisjes gedaan)

BETALING KINDERARBEIDERS, 2012

Onbetaald werk bij familie:	68,4%
Betaald werk:	22,5%
Werkt voor zichzelf:	8,1%
Onbekend:	1%

Bron: ILO

Enso (10) is een restavek in Haïti. Hij veegt de slaapkamervloer van een van zijn bazen.

© Panos Pictures/Mad Sohin

RESTAVEKS: SLAAFJES IN DE HUISHOUDING

06

Werkdagen van tien tot veertien uur, geen salaris en vaak ook nog eens heel weinig te eten. Dat is het trieste lot van restaveks in Haïti. Restaveks zijn hulpjes in de huishouding. Hun naam komt van het Franse 'rester avec' dat 'blijf bij' betekent. Arme families op het platteland sturen hun kinderen naar rijke gastgezinnen in de stad in de hoop dat daar beter voor hen gezorgd kan worden en dat ze daar naar school kunnen. In ruil daarvoor moeten de kinderen karweitjes in het huishouden doen: schoonmaken, koken, water halen, auto's poetsen, kleren wassen. De kinderen zijn vaak erg jong. Sommigen zijn pas 5 jaar. In Nederland zit je dan in groep twee van de basisschool.

Restaveks hebben het zo druk met alle taken die ze krijgen dat ze vaak wel tien tot veertien uur per dag moeten werken. Stel, ze staan om zeven uur op en gaan om acht uur aan de slag, dan zijn pas ze om zes of tien uur 's avonds

klaar. Er is helemaal geen tijd om naar school te gaan. De restaveks werken alleen maar. Zeven dagen per week, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, zonder dat ze er een cent voor krijgen. Spelen met vriendjes of vriendinnetjes is er niet bij. En hoewel ze elke dag voor het eten zorgen, zijn ze ook nog vaak ondervoed. Veel restaveks wegen maar liefst 20 kilo minder en zijn 4 centimeter korter dan kinderen die geen restavek zijn.

In Haïti werken ongeveer 225.000 kinderen als restavek. Het zijn vooral meisjes. Larissa was een van hen. Toen ze 10 jaar was stuurde haar moeder haar naar een kennis in de hoofdstad, omdat ze graag wilde dat haar dochter naar school ging. Maar in plaats daarvan moest Larissa elke dag werken. Ze sloiep op een lakentje op de grond, maar mocht dat pas doen nadat de familie naar bed was. Het zwaarste werk was water halen, omdat ze er een heel eind mee moest lopen. En als er geen water was, werd ze geslagen. Ook kreeg ze slaag toen ze de familie vroeg haar naar haar ouders terug te brengen. Na drie jaar ontsnapte Larissa door in een taxi te springen. De passagiers brachten haar naar het politiebureau. 'Nog steeds denk ik vaak aan de jaren waarin ik het zo zwaar had.'

Ook Jean-Robert Cadet was restavek. Hij vertelt: 'Het kwam nooit bij me op dat ik slecht behandeld werd, omdat ik zo jong als restavek begon. Toen ik 4 was kreeg ik een bezem om de binnenplaats te vegen. Ook moest ik twee keer per dag de auto wassen, de badkamer en de wc schoonmaken en de vuilnisbak leeggooien. Als ik om mee heen keek, zag ik andere kinderen die hetzelfde moesten doen. Ik dacht dat kinderen zonder vader en moeder een restavek waren en dat kinderen mét een vader en moeder normale kinderen waren. Ik wist dus dat ik niet normaal was, dat er iets mis met mij was waardoor ik dit werk moest doen.'

Jean-Robert dacht dat het normaal was om te leven als een slaaf. Later wist hij dat het erg verkeerd is om kinderen als restavek te laten werken. Hij richtte een organisatie op en zet zich nu in om een einde te maken aan kinderslavernij.

Dit jongetje uit Myanmar leeft illegaal in Thailand. Hij heeft een zwaar leven en is bang te worden teruggestuurd naar Myanmar. Hij verdient wat geld om eten te kopen met met verzamelen van vuilnis.

© Reuters/Damir Sagolj

OORZAKEN EN GEVOLGEN

ARMOEDE

De belangrijkste oorzaak van kinderarbeid is armoede. Sommige gezinnen zijn zó arm dat de kinderen moeten meewerken om elke dag weer wat te eten te hebben. Sommige ouders hebben schulden. Aan de schuldeisers kunnen ze op een gegeven moment geen geld meer geven om hun schuld af te betalen. In plaats van geld geven de ouders dan hun kinderen mee, zodat die voor de schuldeiser kunnen werken. Maar de kinderen verdienen meestal zó weinig dat de schulden nooit worden afbetaald.

GOEDKOPE ARBEID

In ontwikkelingslanden is de concurrentie tussen kleine bedrijfjes vaak erg groot. Elk bedrijfje wil zo veel mogelijk producten verkopen. Om te kunnen voortbestaan proberen ze de kosten van hun producten zo laag mogelijk te houden. Daarom is het aantrekkelijk om kinderen in dienst te nemen. Die hoef je niet zo veel te betalen.

De oorzaak hiervan ligt voor een deel in de rijke gebieden, zoals Europa. Wij willen graag zo min mogelijk betalen en vergeten dan graag dat kinderhandjes onze T-shirts, schoenen of mp3-spelers hebben gemaakt.

CORRUPTIE

Vaak zijn er wetten die kinderarbeid verbieden. Er moet natuurlijk wel op worden toegezien dat die wetten worden nageleefd. Ambtenaren moeten er op letten dat iedereen – ook fabrikseigenaren – zich aan die wetten houden. Maar er zijn ook corrupte ambtenaren, die in ruil voor geld graag een oogje dicht knijpen. Zo kan een fabrikseigenaar toch kinderen voor zich laten werken.

VOOROORDELEN

Ook vooroordelen spelen een rol, bijvoorbeeld de opvatting dat meisjes geen onderwijs nodig hebben. Er wordt dan vanuit gegaan dat meisjes later zullen trouwen en huisvrouw worden en dus geen scholing nodig hebben.

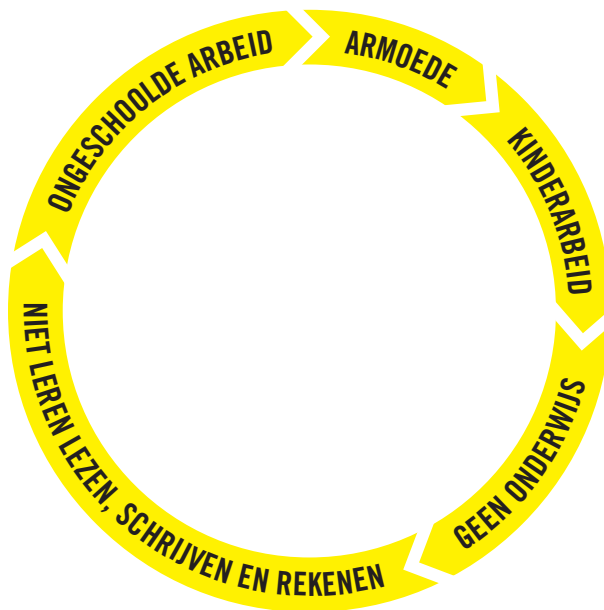
DE VICIEUZE CIRKEL

Bijna iedereen is het erover eens dat kinderarbeid een slechte zaak is. Maar als je er over nadent, merk je dat het een behoorlijk ingewikkeld probleem is. Kun je ouders verbieden om hun kinderen te laten werken als ze zelf geen geld hebben om eten van te kopen? Kun je bedrijven verbieden om kinderen in dienst te nemen als ze anders failliet gaan?

Bij het nadenken over oplossingen voor kinderarbeid moet altijd het volgende in het achterhoofd worden gehouden: kinderarbeid is niet alleen een gevolg van armoede, het houdt armoede ook in stand. Kinderen die werken hebben geen tijd om naar school te gaan en daarmee krijgen ze ook geen kans op een betere toekomst. En de kans is groot dat hun kinderen hetzelfde zal overkomen.

Ze leren geen vak en blijven meestal hun hele leven ongeschoold werk doen. Daarom is de kans groot dat ook hún kinderen weer moeten werken om genoeg te kunnen eten. Dit kan doorgaan van generatie op generatie.

Daarnaast lopen kinderen vaak lichamelijke en geestelijke schade op door het zware werk dat ze van jongs af aan moeten doen. Hun toekomst is verpest door kinderarbeid.

Deze Indiase jongens krijgen zes ochtenden per week les op een geïmproviseerd schooltje onder een brug van de metro.

© Evelina Simón de Ter-White

KINDEREN DIE MOETEN WERKEN LOPEN
ACHTER OP HUN LEEFTIJDGENOTEN
DIE NAAR SCHOOL GAAN

OPLOSSINGEN

Veel organisaties doen hun best om kinderarbeid wereldwijd te verbieden en producten die door kinderen gemaakt zijn te boycotten. Jammer genoeg is het probleem niet zo makkelijk op te lossen.

ARMOEDE TEGENGAAN

Sommige goedbedoelde initiatieven hebben rampzalige gevolgen voor de kinderen en hun families. Toen bijvoorbeeld de Verenigde Staten besloten bedrijven die gebruikmaken van kinderarbeid in Bangladesh te boycotten, raakten volgens Unicef zo'n vijftigduizend kinderen hun werk in de textielindustrie kwijt. Veel kinderen kwamen in veel slechtere omstandigheden terecht, zoals de prostitutie of de drugssmokkel. En dat is ook logisch, want die kinderen werkten juist omdat ze zo arm zijn. Geen werk betekent dan geen geld om van te leven en al helemaal geen geld om schoolboeken van te kopen. Hun situatie werd er dus alleen maar slechter op.

Regeringen zouden daarom maatregelen moeten nemen om armoede tegen te gaan, zodat het niet meer nodig is dat kinderen moeten werken. Je zult begrijpen dat dat niet eenvoudig is.

ONDERWIJS

Het lijkt erop dat kinderarbeid nooit helemaal uit te roeien is. Daarom gaan er nu stemmen op om kinderarbeid niet te verbieden, maar beter te regelen. Dat betekent dat kinderen wel mogen werken, maar in beschermde omstandigheden, tegen een redelijk loon en in combinatie met onderwijs. Op die manier kunnen arme kinderen wel meehelpen het gezin te onderhouden, maar kunnen ze ook naar school gaan. Zo hebben ze toch de kans later een beter leven te leiden. Daarvoor moeten dan wel maatregelen genomen worden.

WETGEVING

Regeringen moeten wetten maken die kinderarbeid goed regelen en ervoor zorgen dat alle kinderen, ook de kinderen die werken, naar school kunnen. Die wetten moeten de kinderen ook beschermen tegen zwaar en gevaarlijk werk. En de kinderarbeiders zouden recht moeten hebben op een redelijk minimumloon om armoede tegen te gaan.

Regeringen moeten er tegelijkertijd voor zorgen dat er wordt gecontroleerd dat de wetten die kinderen moeten beschermen ook werkelijk worden uitgevoerd. Dit betekent dat ze moeten optreden tegen corrupte ambtenaren.

AFNEMERS

Ook de afnemers van producten die gemaakt zijn met kinderarbeid zouden eisen moeten stellen. Ze kunnen bijvoorbeeld een keurmerk vragen van de bedrijven waar ze hun producten kopen. Als bedrijven willen aantonen dat ze goed bezig zijn, kunnen ze een certificaat aanvragen bij Social Accountability International (SAI). In dit document staan afspraken over kinderarbeid, maar ook over werkomstandigheden, veiligheid, gezondheid en salaris. Als een fabrikant denkt dat bij hem alles goed is geregeld kan hij het certificaat aanvragen. Dan komen er mensen van SAI controleren of er geen kinderen aan het werk zijn, of de werkomstandigheden goed zijn en de werktijden niet te lang. Ook moeten de bedrijven kinderen die kinderarbeid verrichten helpen en zorgen voor voldoende steun en geld zodat zij naar school kunnen gaan. De fabriek moet wel zijn best blijven doen, want ieder half jaar staan de controleurs weer op de stoep.

VAKBONDEN

Vakbonden komen op voor de belangen van mensen die werken. Zo vragen ze fabrikanten om de mensen een redelijk loon te geven, ze houden in de gaten of mensen niet te lange dagen moeten werken of dat de werkomstandigheden niet gevaarlijk zijn. Er zijn veel landen waar vakbonden niet zoveel te zeggen hebben en soms zijn ze zelfs verboden. Regeringen zouden sterke vakbonden moeten toestaan om op te komen voor de rechten van iedereen die werkt.

INTERNATIONALE WETGEVING EN VERDRAGEN

Op 20 november 1989 namen de Verenigde Naties het Verdrag voor de Rechten van het Kind aan. De landen die dit verdrag hebben ondertekend beloven daarmee dat ze de rechten van kinderen zullen beschermen. Volgens het verdrag is kinderarbeid niet toegestaan – het is in strijd met artikel 27 en 32.

Artikel 27: Je hebt recht op goede omstandigheden om jezelf te kunnen ontwikkelen. Belangrijk zijn voeding, kleding en huisvesting.

Artikel 32: Overheden moeten een minimumleeftijd voor werk instellen en kinderen beschermen tegen gevaarlijk en schadelijk werk.

DIT WORDT ERAAN GEDAAN

AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International voert actie voor naleving van de mensenrechten. Hieronder valt ook het verbod op kinderarbeid. Amnesty voert actie voor de mensenrechten van armen, zodat zij beter voor zichzelf kunnen opkomen. Amnesty geeft voorlichting en spreekt regeringen aan die de fout in gaan. Amnesty voert ook actie. Zoveel mogelijk mensen moeten dan een brief schrijven aan de regering of hun handtekening zetten onder een petitie.

Amnesty vindt dat niet alleen regeringen verantwoordelijk zijn voor de mensenrechten. Ook bedrijven kunnen ervoor zorgen dat de mensenrechten worden nageleefd. Daarom heeft Amnesty contacten met allerlei grote bedrijven om te bekijken wat er allemaal beter kan. Bijvoorbeeld geen kinderarbeid gebruiken en ook niet samenwerken met andere bedrijven die dat wel doen. Steeds meer bedrijven vinden het belangrijk om na te denken of er ook bij hen nog wat te verbeteren valt. Kinderarbeid is namelijk heel slechte reclame voor een bedrijf.

ANDERE ORGANISATIES EN LINKS

De campagne '**Stop Kinderarbeid – School de beste werkplaats**' zet zich in voor goed onderwijs voor kinderarbeiders en dus voor hoop op een betere toekomst. Organisaties uit heel Europa werken samen in de campagne. Ze voeren actie om het beleid van politici en bedrijven te beïnvloeden en om consumenten na te laten denken over wat ze kopen. www.stopkinderarbeid.nl

De **Schone Kleren Campagne** wil ervoor zorgen dat er alleen nog maar kleren te koop zijn die onder goede arbeidsomstandigheden zijn gemaakt. Zij willen dat ouders genoeg salaris krijgen om een heel gezin te onderhouden. Dan hoeven de kinderen niet meer te werken. www.schonekleren.nl

Defence for Children International komt op voor de rechten van alle kinderen. Ze werken eraan dat iedereen, jong en oud, weet welke rechten kinderen hebben en dat die rechten ook door regeringen worden nageleefd. Defence for Children helpt ook in rechtszaken waarbij de rechten van

kinderen zijn geschonden. Op hun website vind je heel veel informatie over kinderrechten, een kinderrechtenquiz en pakketten voor spreekbeurten en werkstukken. www.defenceforchildren.nl

Movies that Matter heeft veel films over mensenrechtenonderwerpen, ook speciaal voor op school. Kijk op www.moviesthatmatter.nl/educatie voor het aanbod.

Save the Children richt zich op het redden van levens en de toekomst van kinderen. Medische zorg, goede voeding en voorlichting kan levens redden. Leren lezen en schrijven, maar ook leren over kinderrechten, beroepsmogelijkheden, vrede en veiligheid bieden kansen voor een betere toekomst. www.savethechildren.nl

Terre des Hommes steunt tal van projecten in ontwikkelingslanden: tegen uitbuiting van kinderen, vóór beter onderwijs. www.terredeshommes.nl

Op de **Kledingchecker** van de consumentenorganisatie **Goede Waar & Co** kun je kijken hoe verantwoord jouw kledingmerk zijn spullen maakt: www.goedewaar.nl

Unicef is door de Verenigde Naties gevraagd om erop toe te zien dat regeringen de rechten van kinderen respecteren en naleven. Als dat niet lukt, kijkt Unicef hoe ze kan helpen. Ze doen dat samen met leraren, beleidsmakers, universiteiten, regeringen, dorpschouwen, politieagenten en natuurlijk de kinderen zelf. www.unicef.nl

AMNESTY INTERNATIONAL IN ACTIE

Als op het hoofdkantoor van Amnesty een bericht binnenkomt dat een land de rechten van de mens niet respecteert, komt Amnesty in actie. Het bericht wordt onderzocht en als het klopt wordt er een Amnesty-rapport geschreven. Daarin staan keiharde feiten, bijvoorbeeld over hoeveel mensen onterecht in de gevangenis zitten, of over kinderen die niet naar school kunnen omdat ze moeten werken.

Dan is het tijd voor actie. Amnesty verspreidt de berichten over misstanden via internet, Facebook, Twitter, kranten, radio en televisie, via folders of acties op scholen en festivals. Ook sturen supporters van Amnesty heel veel brieven en e-mails naar presidenten, ministers, ambassadeurs en gevangenisdirecteuren. Ze schrijven over wat er moet verbeteren. Of omdat ze vinden dat iemand vrij moet komen omdat die onterecht in de gevangenis zit. Ook worden er heel veel handtekeningen ingezameld onder een protestbrieven. Hoe meer handtekeningen, hoe groter het protest.

Hoe meer mensen weten wat er mis is, hoe beter. Veel regeringen die zich niet zoveel aantrekken van de kinder- en mensenrechten houden dit liever geheim. Ze houden niet van pottenkijkers. Alle aandacht kan ervoor zorgen dat landen de slechte toestanden niet meer geheim kunnen houden en ze zich beter gaan gedragen. Al die rapporten, brieven en handtekeningen helpen écht.

KOM ZELF IN ACTIE

Wil jij ook in actie komen en wat doen voor de kinderrechten? Dat kan!

In actie via de website

Ook jij kunt actievoeren. Heel makkelijk zelfs en gratis, zoals online via Amnesty's speciale jongere-site: www.amnestyopschool.nl. Je vindt daar verschillende acties voor mensen die onterecht in de gevangenis zitten of om andere redenen in nood zijn. Dat kan een schrijfactie zijn, een handtekeningenactie of het sturen van een digitaal kaartje. Door het schrijven van een brief of het zetten van je digitale handtekening vraag je regeringen om het respecteren van de mensenrechten. Of je protesteert tegen de doodstraf, onrechtvaardige behandeling of ander onrecht.

Je kunt je op de website van Amnesty gratis inschrijven voor de speciale jongerenacties. Je krijgt dan iedere drie weken een e-mailtje met een oproep om digitaal in actie te komen voor vaak jonge mensen. Ga naar www.amnestyopschool.nl/kominactie.

Misschien denk je dat jouw brief, e-mail, kaartje of handtekening toch geen effect heeft. Maar postzakken vol met brieven of stapels petitieën maken zeker indruk! Regeringen die niet zo netjes omgaan met de mensenrechten, bedenken zich wel twee keer wanneer ze weten dat hun praktijken over de hele wereld bekend zijn.

Meld je gratis aan voor de jongeren-acties op:

www.amnestyopschool.nl/kominactie.

GRTZ!

Je stuurt waarschijnlijk vaak een app-je, sms'je of een e-mailtje. En je laat ook wel eens een bericht achter op Facebook. Het is leuk om iets te sturen én het is leuk te weten dat iemand aan je denkt.

Er zijn mensen die haast nooit een berichtje ontvangen. Bijvoorbeeld mensen die zijn opgepakt omdat ze kritiek hadden op de regering, omdat ze de 'verkeerde' godsdienst hebben, of omdat ze opkwamen voor de rechten van groepen die worden gediscrimineerd.

Deze meisjes overhandigen samen met Amnesty 11.450 handtekeningen van Nederlandse kinderen op de Slowaakse ambassade in Den Haag. Met de handtekeningen roepen ze de Slowaakse regering op discriminatie van Roma-kinderen te stoppen. Roma-kinderen worden in Slowakije naar scholen gestuurd waar het onderwijs minder goed is.

Amnesty International zet zich voor deze mensen in. Met acties probeert Amnesty hen uit de gevangenis te krijgen of ervoor te zorgen dat zij worden beschermd. Voor deze mensen is het erg belangrijk dat ze weten dat ze niet vergeten worden. Jij kunt met een kaartje of een brief laten weten dat je aan ze denkt.

In de GRTZ-map vind je adressen van mensen die een kaartje van jou verdienen. In het kort is beschreven wat er met hen is gebeurd. Het is belangrijk dat je de informatie op de kaart goed leest. Je kunt dit ook op school doen, bijvoorbeeld na een spreekbeurt of tijdens een viering. Een GRTZ-set is voldoende voor een klas van 32 leerlingen. Kaarten naar dezelfde adressen kunnen in een grote envelop worden verstuurd.

Amnesty International wil een wereld waarin iedereen profiteert van de mensenrechten. Om dat te bereiken doet Amnesty onderzoek naar schendingen van deze rechten, en voert Amnesty actie tegen die schendingen.

Amnesty International
Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
T (020) 626 44 36
E jongeren@amnesty.nl
I www.amnestyopschool.nl
I www.amnesty.nl

